

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
ในเขตอำเภอวังสามสีบ จังหวัดอุบลราชธานี
Roles of Local Administrative Organization to Improving Quality of Life
of Older People in Muang Sam Sip District, Ubon Ratchathani Province

สรรยา รักษพงศ์¹ / อลงกรณ์ อรรคแสง² / วรพจน์ พรหมสัตยพรต³
Sanya Rakphong / AlongKorn Akkaseng / Vorapoj Promasatayaprot

^{1,2} สาขาวิชาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Program in Politics and Governance, College of Politics and Governance, Mahasarakham University.

³ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
Faculty of Public Health, Mahasarakham University.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวังสามสีบ จังหวัดอุบลราชธานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mix Medtodology) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล งานวิจัยนี้มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน และด้านสภาพแวดล้อม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป อยู่ในเขตอำเภอวังสามสีบ ผู้ศึกษากำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamané จำนวน 400 คน และผู้ให้ข้อมูล คือ ประธานชมรมผู้สูงอายุ หรือกรรมการชมรมผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอวังสามสีบ จำนวน 15 แห่ง แห่งละ 1 คน รวม จำนวน 15 คน และเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล แห่งละ 1 คน รวม จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) สามารถวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้เท่ากับ 0.94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกัน ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังสามสีบ จังหวัดอุบลราชธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($t = 2.46$) และมีข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดให้มีการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานแก่ผู้สูงอายุ ควรจัดตั้งชมรม สมาคมเกี่ยวกับผู้สูงอายุในการจัดกิจกรรมต่างๆ ควรให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ และควรส่งเสริมให้ประชาชนแต่ละครัวเรือนจัดบ้านพักที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสม สะอาด อากาศถ่ายเทได้สะดวก

คำสำคัญ: บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ผู้สูงอายุ

Abstract

The purposes of this research were 1) investigate the opinions of the elderly toward the roles of local administrative organization in life quality of the elderly development, 2) to obtain the suggestions by the elderly toward the roles of local administrative organization in life quality of the elderly development in Muang Sam Sip District, Ubon Ratchathani Province. The study used a mix-methodology and collected the data through questionnaires, and in depth – interview. The content scope of the research consisted of 4 aspects in the roles of local administrative organization in life quality of the elderly development; physical health, mental health, community participation, and environment. There were a total of 30 informants, 15 of whom were from Elderly Clubs in Muang Sam Sip District, and 15 of whom were from sub-district administrative organizations in Muang Sam Sip District. Cronbach's Alpha Coefficient was used to test the reliability of the questionnaires. Questionnaire's reliability was 0.94. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. Data was analyzed by interpretation and concluded to construct the analytic induction which was using the data obtained from the interviews to draw conclusions together. The study showed that the opinions of the elderly toward the roles of local administrative organization in life quality of the elderly development in Muang Sam Sip District, Ubon Ratchathani province were low ($\bar{X}$ = 2.46). Their suggestions for the local administrative organization consisted of holding the health check for senior people and track the health problems regularly, promoting careers for the elderly, senior people, providing elderly clubs where they can take part in meeting each other and supporting

people to keep their house clean, tidy and ventilate.

Keywords: Roles of Local Administrative Organization, Quality of Life, Older People

บทนำ

สภาวะของประชากรไทยในปัจจุบัน ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นที่เรียบร้อยแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 10.5% และจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2543-2573 คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 15.7% ในปี 2573 ส่วนประชากรวัยเด็ก (0-14 ปีขึ้นไป) มีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็วจาก 24.6% ในปี 2543 เหลือ 11.2% ในปี 2573 ขณะที่ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเช่นนี้ สิ่งสำคัญอย่างยิ่งก็คือการมีความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมก่อนจะถึงวัยสูงอายุเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554)

จากข้อมูลตัวเลขของจำนวนผู้สูงอายุ ที่มีการสำรวจจากหน่วยงานต่างๆ แล้ว พบว่า จำนวนสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้น รวมทั้งอายุเฉลี่ยของคนไทยก็มากขึ้นด้วย ในขณะที่จำนวนเด็กเกิดมีน้อยลง ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้มีการประมาณการแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงประชากรไทยไว้ว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุ จะเพิ่มจากร้อยละ 7.2 ในปี 2533 เป็นร้อยละ 15.3 ในปี พ.ศ. 2563 เช่นเดียวกับข้อมูลจากทะเบียนราษฎร พบว่า เมื่อสิ้นปี พ.ศ. 2547 ประเทศไทยจะมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุประมาณ 6.2 ล้านคน จากประชากรทั้งหมด 62 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ขณะที่ข้อมูลจากการประมาณการประชากรโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมาณว่า ณ กลางปี 2547 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรสูงอายุ 6.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 10.0 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งในอนาคตประมาณ พ.ศ. 2568 ทั้งจำนวนและสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุของไทยจะเพิ่มขึ้นเท่าตัว คือจากจำนวนประมาณ 6.5 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 14 ล้านคน สัดส่วนจำนวนประชากร

ผู้สูงอายุ เพิ่มเท่าตัวเช่นกัน จากประมาณร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2547 เป็นร้อยละ 20.0 ข้อมูลนี้แสดงถึงอัตราความเร็วของการสูงอายุของประชากรไทยที่เร็วที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2545)

จากแนวโน้มของผู้สูงวัยที่กำลังเพิ่มสูงขึ้นทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทอย่างสูงในการเข้าไปดูแล เกื้อหนุนผู้สูงอายุ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะตามมาตรา 6 โดยให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง โดยท้องถิ่นต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาคูณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดและรู้ความต้องการของผู้สูงอายุ และผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งทำให้รู้ถึงปัญหาและความต้องการของคนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง ภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดภารกิจด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ นอกจากนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเข้ามามีบทบาทในการกระจายสวัสดิการจากแผนงานของรัฐ เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพ กองทุนสวัสดิการชุมชน/กองทุนสัจจะออมทรัพย์ การจัดทำบัญชีครัวเรือน เป็นต้น อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัย ผ่านการรณรงค์และสนับสนุนกิจกรรมด้านสุขภาพ การป้องกันการเจ็บป่วย การให้ผู้สูงอายุรู้จักดูแลตัวเอง เป็นต้น (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2542)

อำเภอวังสามสี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีประชากรทั้งสิ้น 82,757 คน มีจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 12,764 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งถือได้ว่าเป็นจำนวนที่ค่อนข้างมากและมีแนวโน้มว่าผู้สูงอายุในอำเภอวังสามสีจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (ที่ทำการอำเภอวังสามสี, 2557) การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้าง

ประชากรของอำเภอวังสามสีที่มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น แต่การดูแลผู้สูงอายุซึ่งเป็นหน้าที่ของบุตรหลานได้เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต เนื่องจากการที่บุตรหลานต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และนิยมแยกครอบครัวออกไปอยู่ตามลำพัง ได้ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ต่อบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุจึงมากขึ้นด้วย

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึง ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และที่สำคัญที่สุด คือ ผู้ศึกษาต้องการทราบถึง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุว่าสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมหรือไม่ ทั้งในด้านสวัสดิการและบริการทางสังคมต่อความต้องการของผู้สูงอายุ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย องค์กรบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลวังสามสี องค์กรบริหารส่วนตำบลเหล่าบก องค์กรบริหารส่วนตำบลดุมใหญ่ องค์กรบริหารส่วนตำบลหนอง

ข้างใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเมือง องค์การบริหารส่วนตำบลเตย องค์การบริหารส่วนตำบลยางสักกระโพหลุ่ม องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไข่นก องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล่า องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฮาง องค์การบริหารส่วนตำบลยางโยภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง และองค์การบริหารส่วนตำบลโพนแพง เทศบาลตำบลม่วงสามสิบ

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านสภาพแวดล้อม

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2557

4. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป อยู่ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จำนวน 12,764 คน (ที่ทำการอำเภอม่วงสามสิบ)

4.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป อยู่ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ ผู้ศึกษากำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamané จำนวน 400 คน

4.3 ผู้ให้ข้อมูล คือ ประธานชมรมผู้สูงอายุ หรือกรรมการชมรมผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จำนวน 15 แห่ง แห่งละ 1 คน รวม จำนวน 15 คน และเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล แห่งละ 1 คน รวมจำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามและเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส อาชีพ ที่อยู่อาศัย สุขภาพ โรคประจำตัว รายได้ ที่มาของรายได้ ความพึงพอใจของรายได้

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ได้มีการสร้างแบบสอบถาม ตามกรอบแนวคิดที่มีตัวแปรหลักทั้งหมด 4 ตัวแปร คือ ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน และด้านสภาพแวดล้อม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

นอกจากแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Interview) ควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยการแบ่งแบบสัมภาษณ์ เป็น 2 ชุด และการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน คือ

ชุดที่ 1 สัมภาษณ์ตัวแทนผู้สูงอายุ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ชุดที่ 2 สัมภาษณ์ตัวแทนเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จึงวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (f) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาระดับความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อหาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจำแนกและจัดระบบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกัน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านสภาพแวดล้อม พบว่าความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานีโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.46) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านปรากฏผล ดังนี้ ด้านสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.67) เมื่อพิจารณารายข้อปรากฏผลว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการตรวจสอบจำนวนผู้สูงอายุในชุมชนและมีการให้ความรู้ในการดูแลตัวเองเบื้องต้นกับผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวจำพวกเบาหวาน ความดัน ไชข้อ ($\bar{X}$ = 3.37) รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดหาเครื่องออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X}$ = 3.02) ด้านสภาพแวดล้อมโดย

รวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.56) เมื่อพิจารณารายข้อปรากฏผลว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการดูแลเส้นทางการคมนาคมเพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ ($\bar{X}$ = 3.69) รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดให้มีถังขยะหน้าบ้านในหมู่บ้านเพื่อเป็นการกำจัดขยะมูลฝอยอันนำไปสู่การเกิดโรคต่อผู้สูงอายุได้ง่าย ($\bar{X}$ = 3.01) ด้านจิตใจโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.32) เมื่อพิจารณารายข้อปรากฏผลว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับสวัสดิการด้านรายได้พื้นฐานที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึงและยารักษาโรคได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{X}$ = 3.37) รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการสนับสนุนให้ชุมชนเห็นความสำคัญแก่ผู้สูงอายุโดยมีการจัดกิจกรรมหรืองานต่างๆ ในชุมชน ($\bar{X}$ = 2.43) และด้านการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 2.29) เมื่อพิจารณารายข้อปรากฏผลว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ทราบโดยทั่วถึงเมื่อมีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นในชุมชน ($\bar{X}$ = 2.96) รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดให้มีกิจกรรมในชุมชน เช่น กิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ ($\bar{X}$ = 2.62) ตามลำดับ

การศึกษาข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตอำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ด้านสุขภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ควรติดตามปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ ควรมีการตรวจสอบวิธีการประกอบอาหารของแต่ละครัวเรือนว่าได้มาตรฐานหรือไม่ ควรมีการอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปรับบริการตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุด้านจิตใจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้เกิดการสร้างงานแก่ผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมให้เกิดผู้นำด้านอาชีพภายในกลุ่มผู้สูงอายุ ควรส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมเพื่อให้จิตใจสงบสุขแก่ผู้สูงอายุด้านการ

มีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดตั้งชมรม สมาคมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ควรให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ ควรจัดให้มีการพบปะกันระหว่างผู้สูงอายุแต่ละท้องที่เพื่อให้เกิด การทำกิจกรรมร่วมกัน และด้านสภาพแวดล้อม องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้ประชาชนแต่ละครัว เรือนจัดบ้านพักที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสม สะอาด อากาศถ่ายเทได้สะดวก ควรมีมาตรการจัดหาถังขยะไว้ทุก ครัวเรือน ควรรณรงค์เกี่ยวกับความสะอาดภายในหมู่บ้าน ควรมีการส่งเสริมเกี่ยวกับการป้องกันรักษาความปลอดภัย ภายในหมู่บ้าน และควรมีการตรวจสอบความสะอาดปลอด ภัยของน้ำประปาที่แจกจ่ายออกมาสู่ชุมชน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอวังสามสี จังหวัด อุบลราชธานี พบว่าบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับ น้อย อาจเป็นเพราะว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เล็ง เห็นความสำคัญในการพัฒนาด้านงานโครงสร้างพื้นฐานที่ เป็นภารกิจหลักอันดับแรกที่ยังคงต้องดำเนินการปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานไม่ ว่าจะเป็นการพัฒนาปรับปรุง ถนนหนทาง การจัดหา น้ำ เพื่ออุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตร รวมทั้งการจัดให้มี ไฟฟ้าแสงสว่างที่เพียงพอแก่ชุมชน ซึ่งถือว่ามีความจำเป็น อย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตของทุกคน และโครงสร้างพื้นฐาน เหล่านี้ล้วนแล้วเป็นสิ่งทีประชาชนทุกคนมีความต้องการให้ เกิดขึ้นเพื่อความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตของทุกคน ซึ่ง สอดคล้องกับ วลัยพร เอกนิยน์และคณะ ได้ศึกษาบทบาท ของเทศบาลตำบลบางยี่รงค์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูง อายุ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า บทบาท ของเทศบาลตำบลบางยี่รงค์ อำเภอบางคนที่ จังหวัด สมุทรสงครามในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุภาพรวม อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อบทบาทของเทศบาลในด้านสาธารณสุขสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสังคม ด้านสันตนาการ และด้านเศรษฐกิจ จาก

ผลการวิจัยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพ โดย รวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าการจัดตรวจ สุขภาพประจำปีสำหรับผู้สูงอายุที่จัดขึ้นมีระยะเวลาใน การออกมาบริการน้อยเกินไป กอปรกับผู้สูงอายุบางราย ไม่สามารถเดินทางมารับบริการตรวจสุขภาพเองได้ต้องรอ ให้บุตรหลานพามาตรวจทำให้ผู้สูงอายุได้รับบริการไม่ทั่ว ถึงหรือพลาดโอกาสในการตรวจสุขภาพประจำปีในครั้ง นั้น รวมทั้งการที่ผู้สูงอายุไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ อย่างสม่ำเสมอ ด้านจิตใจและด้านการมีส่วนร่วม โดยรวม อยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งเน้นที่จะพัฒนาในส่วนที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ก่อน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า เป็นต้น แต่บางโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจและด้าน การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุก็มีจัดขึ้นตามแต่สถานการณ์ เช่น เทศกาลสงกรานต์หรือวันผู้สูงอายุแห่งชาติก็ได้จัดงาน รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุมาดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาในด้านนี้เกี่ยวข้องกับคุณภาพ ชีวิตของประชาชนทุกคนไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงถนน หนทางให้มีการเดินทางไปมาสะดวก น้ำประปา ไฟฟ้า การ สาธารณูปโภคต่างๆ ให้เพียงพอ ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นต่อ การดำรงชีวิตของทุกคน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงค่อนข้างที่จะดำเนินการพัฒนามากกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้อง กับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) ที่กล่าวว่า ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์มีอยู่ 5 ขั้นตอนเริ่มจาก ต่ำสุดไปสูงสุดโดยที่มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการตอบสนอง ความต้องการทั้ง 5 ขั้นตอนนี้ ผลการวิจัยได้สอดคล้องกับ ความต้องการในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ดังนี้คือความต้องการ ทางด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่ อยู่อาศัยเพื่อความอยู่รอดของตน และความต้องการความปลอดภัย ได้แก่ ความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย อันตรายทั้งร่างกายและจิตใจ

2. ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุ อยากให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของผู้สูงอายุทั้งในด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ ด้านการมี ส่วนร่วม และด้านสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพ

ชีวิตที่ดีขึ้น สามารถดูแลตัวเองได้และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบมีข้อเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์สำหรับบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ดังต่อไปนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาทด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมากขึ้นในทุกๆ ด้าน ด้านสุขภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำกองทุนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุ ควรจัดให้มีการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพของตนเองและจะได้รักษาอย่างถูกต้อง ด้านจิตใจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมด้านความคิด การเรียนรู้ ความจำและสมาธิของผู้สูงอายุ เช่น มีการจัดกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุแก่บุตรหลาน ควรส่งเสริมให้เกิดผู้นำด้านอาชีพในกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น จัดกิจกรรมค้นหาผู้นำต้นแบบด้านอาชีพ และผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถด้านอาชีพต่างๆ ควรมีโอกาส

ได้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุตรหลาน ด้านการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น จัดเวทีประชาคมผู้สูงอายุ เพื่อเก็บข้อมูลปัญหาต่างๆของผู้สูงอายุแล้วนำมาเร่งส่งเสริม แก้ไขให้ตรงตามความต้องการ ควรจัดให้ผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่นได้พบปะกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน และด้านสภาพแวดล้อม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรหามาตรการในการดูแลความปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุที่ดูแลตนเองไม่ได้ ควรส่งเสริมให้ประชาชนแต่ละครัวเรือนจัดบ้านพักที่อยู่อาศัยให้สะอาดร่มรื่นน่าอยู่ เช่น จัดโครงการประกวดบ้านสะอาด น่าอยู่ และควรมีมาตรการจัดหาถังขยะไว้ทุกครัวเรือนเพื่อเป็นสร้างนิสัยการรักษาความสะอาดให้กับคนในชุมชน

2. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อหน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่แตกต่างกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2545). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2554). รายงานสถิติประชากรและเคหะ. ค้นเมื่อ 21 กันยายน 2556 จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/population.html>

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542. ค้นเมื่อ 1 กันยายน 2556 จาก http://www.khaothapra.go.th/project_detail.php?hd=1&id=566